

Važnost kulturne baštine i manifestacija za turistički razvoj grada Valpova

Štok, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:323883>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMET

SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ KULTURA MEDIJI I MENADŽMENT

MATEA ŠTOK

**VAŽNOST KULTURNE BAŠTINE I MANIFESTACIJA ZA
TURISTIČKI RAZVOJ GRADA VALPOVA**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR: doc. dr. sc. Marta Borić Cvenić

Osijek, 2023.

Sažetak

Grad Valpovo nalazi se na istoku Republike Hrvatske i bogat je kulturnom baštinom. Duga i dinamična povijest razlog je bogate kulturne baštine kojom grad raspolaže. Najvažnija povijesna građevina jest Dvorac Prandau-Normann koji obiluje raznim kulturnim resursima; on je muzej, srednjovjekovna kula, barokni perivoj. Kulturni identitet grada ne čini samo dvorac, nego i povijesne znamenitosti poput Pučke škole, Konjušnice ergele Valpovo, hotela Fortune, Prandauova kazališta, Pivovare Valpovo. U vrijeme brze promjene turističkih trendova, posjetitelji turističkih destinacija stalno traže nove i zanimljive sadržaje. Zadaća je grada i turističke zajednice promidžba kulturnih resursa kojima raspolažu, i to na što učinkovitiji način. U Valpovu se kulturna baština spaja s modernim životom raznim manifestacijama. Neke od njih održavaju se dugo godina, kao što je *Ljeto valpovačko*, koje se održava više od 50 godina, dok su neke manifestacije tek nekoliko godina u gradu. Iako nemaju dugu povijest, festivali poput *Greenroom festivala* i *Reunited festivala* svake godine privlače sve više posjetitelja. Raznovrsnim sadržajima i otvaranjem novih institucija (Edukacijsko-interpretacijski centar) Valpovo nudi sadržaje posjetiteljima svih generacija te na učinkovit i inovativan način spaja kulturnu baštinu s razvitkom novih medija i novim turističkim potrebama.

Ključne riječi: kulturna baština, manifestacije, turizam, Valpovo

Abstract

The city of Valpovo is located in the east of the Republic of Croatia and is rich in cultural heritage. A long and dynamic history is the reason for the city's rich cultural heritage. The most important historical building is the Castle Prandau-Normann, which abounds in various cultural resources - a museum, a medieval tower, a baroque garden. The cultural identity of the city is not only made up of the castle, but also historical landmarks such as the Pučka škola, Konjušnice ergele Valpovo, hotel Fortuna, Prandauovo kazalište, Pivovara Valpovo. At a time of rapid changes in tourism trends, visitors to tourist destinations are constantly looking for new and interesting content. The task of the city and the tourist board is to promote the cultural resources at their disposal in the most efficient way possible. In Valpovo, cultural heritage is combined with modern life through various manifestations. Some of them have been held for many years, such as Ljeto valpovačko, which has been held for more than 50 years, while some events have only been in the city for a few years. Although they do not have a long history, festivals like Greenroom Festival and Reunited Festival attract more and more visitors every year. With diverse contents and the opening of new institutions (Educational - Interpretation Center), Valpovo offers contents to visitors of all generations and combines cultural heritage with the development of new media and new tourist needs in an efficient and innovative way.

Keywords: *cultural heritage, manifestations, tourism, Valpovo*

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ Matea Štrok _____ potvrđujem da je moj _____ završni __rad
diplomski/završni
pod naslovom _____ Važnost kulturne baštine i manifestacija za turistički razvoj grada
Valpova _____

te mentorstvom _____ doc. dr. sc. Marta Borić Cvenić _____

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____ 22.09.2023. _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJEST GRADA VALPOVA.....	2
2.1. Valpovački posjed tijekom povijesti	2
2.2. Administracija i politika Grada Valpova.....	3
3. KULTURNA BAŠTINA	4
3.1. Nepokretna kulturna baština	4
3.2. Pokretna kulturna baština	5
3.3. Nematerijalna kulturna baština	6
4. KULTURNA BAŠTINA GRADA VALPOVA – NEKADA I DANAS	8
4.1. Dvorac i perivoj	8
4.2. Srednjovjekovna kula	9
4.3. Muzej Valpovštine.....	10
4.4. Hotel Fortuna	11
4.5. Konjušnice ergele Valpovo	12
4.6. Prandauovo kazalište	13
4.7. Pučka škola.....	13
4.8. Pivovara Valpovo	13
4.9. Centar za kulturu Matija Petar Katančić	14
5. TURIZAM	15
5.1. Kulturna baština u turizmu	15
6. ULOGA TURISTIČKIH ZAJEDNICA U RAZVOJU TURISTIČKE PONUDE	16
7. MANIFESTACIJE GRADA VALPOVA	17
7.2. <i>Festival vina i sira</i>	18
7.3. <i>Reunited festival</i>	18
7.4. <i>Greenroom festival</i>	19
7.5. <i>Craft beer festival</i>	20
8. KULTURNA BAŠTINA I VIRTUALNA STVARNOST	21
9.1. <i>Katančićevi dani i Matija fest</i>	21
9. ZAKLJUČAK.....	23
10. LITERATURA	24
PRILOZI	26

1. UVOD

Grad Valpovo nalazi se u Slavoniji, na istoku Republike Hrvatske. Povijest grada poznata je još od vladavine Rimskoga Carstva. Zbog svoje duge povijesti obogatio se raznim kulturnim znamenitostima. Dvorac Prandau-Normann prepoznatljiv je simbol grada. Dvorac i perivoj koji ga okružuje očuvani su i omogućuju stanovnicima Valpovštine, ali i posjetiteljima, uživanje u tome muzeju na otvorenome. Nerijetko je perivoj dvorca mjesto druženja, okupljanja i raznih manifestacija. Iako vrijedan dio kulturne baštine, dvorac i danas ljudima pruža mjesto mira i sklada te daje prikaz života u davnoj prošlosti.

Osim dvorca, Valpovo obiluje i kulturnim znamenitostima kao što su hotel Fortuna, Centar za kulturu Matija Petar Katančić, Muzej Valpovštine, Prandauovo kazalište. Iako neki od njih čekaju na restauraciju i ponovni ulazak posjetitelja u njihove prostorije, svojim postojanjem obogaćuju ponudu Valpova te otvaraju mogućnost za nove i zanimljive turističke atrakcije i manifestacije.

Iako se nalazi u kontinentalnoj Hrvatskoj, gdje je turizam potrebno jako dobro promovirati, Valpovo organizira velik broj manifestacija koje se svake godine održavaju. *Ljeto valpovačko* najstarija je manifestacija koja se više od 50 godina održava u gradu i već je postala tradicijom te kulturnim identitetom. U posljednjih nekoliko godina počele su se održavati i nove manifestacije poput *Craft beer festivala*, *Reunited festivala* te *Festivala vina i sira*. Ti su festivali poboljšali gradsku turističku ponudu te spojili gastronomiju i razne glazbene žanrove s kulturnom baštinom Valpova. Mnogi od festivala privlače sve veći broj mlađih generacija koji zbog dobre zabave svake godine ponovno posjećuju festivale i ostale aktivnosti koje Grad Valpovo nudi.

U ovome će se radu prikazati bogata povijest Valpova i koliko se dobro iskorištava kulturna baština za razvoj novih aktivnosti koje privlače posjetitelje. O tome koliko Valpovo njeguje svoju baštinu i tradiciju te koliko je želi promovirati, govori i činjenica da je otvoren Edukacijsko-interpretacijski centar koji je virtualnom stvarnošću i radionicama 3D printanja povezo kulturnu baštinu s novim medijima. Kulturni se turizam zbog sve većih turističkih potreba mora brzo prilagođavati novim trendovima i ponuditi im nove atrakcije. Grad Valpovo svojim radom, domišljatošću i inovativnim pristupom uspješno pretvara svoje kulturne resurse u turistički proizvod.

2. POVIJEST GRADA VALPOVA

Grad Valpovo zbog svoje duge povijesti obiluje kulturnim znamenitostima. Kako potvrđuju arheološki nalazi, ljudi su na valpovačkome području obitavali još od pradavnih vremena. Još za vrijeme vladavine Rima, u razdoblju od 1. do 5. stoljeća poslije Krista, u Valpovu se nalazila rimska vojna utvrda koja je nosila ime *Iovallium*.

Najstariji zapis u kojemu se spominje Valpovo datira iz 14. stoljeća, točnije iz 1332., kada je zbog ubiranja Papine desetine sastavljen popis župa u kojemu se spominje crkveno ili staro Valpovo (Turistička zajednica Grada Valpova, tz.valpovo.hr.-o-gradu).

2.1. Valpovački posjed tijekom povijesti

Prvi poznati feudalac posjeda Valpo (Walpo) bio je mađarski velikaš Ivan Suljagić (Solyagy). Godine 1397., njegovom smrću posjed prelazi u kraljevsko vlasništvo. Tadašnji kralj bio je Sigmund, koji odlučuje posjed darovati banu Ivanu Moroviću jer se iskazao u tadašnjim borbama protiv Turaka. Kako je ban Morović smatrao da je valpovačko područje sigurno od turskih provala, između 1405. i 1407. baš tamo odlučuje sagraditi tvrđavu. Obitelj Morović posjed je imala u svojem vlasništvu sve do 1481., kada ga novi kralj Matija Korvin odlučuje darovati braći Matiji i Petru Gereb od Wingartha. Kako braća nisu imala nasljednika, posjed je preudajom udovice Petra Gereba došao u vlasništvo njezina novoga supruga, ugarskoga palatina Emerika Perénya. On je bio posljednji valpovački vlasnik prije osvajanja Osmanlija 1543., koji su Valpovom vladali 144 godine. Nakon oslobađanja od turske vlasti, valpovačkim posjedom od 1687. do 1721. vlada bečka Dvorska komora. Nakon toga, car Karlo VI. 31. prosinca 1721. daruje posjed barunu Antunu Petru Hilleprandu von Prandau, dvorskome i komorskome savjetniku. Čak tri generacije obitelji Prandau posjedovale su Valpovo, a 1885. prelazi u vlasništvo grofovske obitelji Normann von Ehrenfels, koja ga drži do 1945. Poslije Drugoga svjetskog rata ono postaje upravno, školsko, gospodarsko, sudsko i kulturno središte. Danas je područje Grada Valpova u administrativnome vlasništvu Osječko-baranjske županije (Turistička zajednica Grada Valpova, tz.valpovo.hr.-o-gradu).

Slika 1. Stara razglednica Grada Valpova
Izvor: <https://tz.valpovo.hr/o-gradu/> , [pristup: 5. 8. 2023.]

2.2. Administracija i politika Grada Valpova

Kako je već spomenuto, Valpovo je upravno, sudsko, administrativno i kulturno središte šire regije koja nosi naziv Valpovština. Grad u svom sastavu ima sedam prigradskih naselja: Šag, Ladimirevci, Nard, Marjančaci, Zelčin, Ivanovci, Harkanovci. Područjem Valpovštine u užemu smislu smatra se prostor bivše općine Valpovo, današnje općine Valpovo, Belišće, Petrijevci i Bizovac. Tijela Grada Valpova jesu Gradsko vijeće i gradonačelnik. Sadašnji gradonačelnik jest Matko Šutalo (Grad Valpovo, valpovo.hr/-o-gradu).

3. KULTURNA BAŠTINA

Republika Hrvatska zemlja je bogata kulturnom baštinom. Člankom 52., Ustava Republike Hrvatske, jasno je određeno: *...stvari od osobitog kulturnoga, povijesnoga, gospodarskog i ekološkog značenja, za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku Hrvatsku, imaju njezinu osobitu zaštitu* (Ustav Republike Hrvatske, zakon.hr.) Pokazatelj je to koliko je raznolikost kulture u državi važna i da ju je važno očuvati jer ona čini kulturni identitet.

Kulturnu baštinu čine materijalni i nematerijalni oblici, ljudska djelovanja koja su naslijeđena iz prošlosti. Kulturna dobra, temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, definirana su kao:

- pokretne i nepokretne stvari od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkoga i znanstvenoga značenja;
- arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost;
- nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnoga stvaralaštva u prošlosti, kao i dokumentacija te bibliografska baština;
- zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, zakon.hr.).

U nastavku rada bit će detaljno predstavljena nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna baština.

3.1. Nepokretna kulturna baština

Nepokretna kulturna baština pokriva širok raspon kulturnih dobara fiksno povezanih s tlom - od gradova i sela, dvoraca, ljetnikovaca i fortifikacija, crkava i samostana, arheoloških lokaliteta, tehničkih i industrijskih spomenika do krajolika, vrtova i parkova itd. (Belamarić, 2022: 90).

Nepokretna kulturna baština Republike Hrvatske koja je upisana na UNESCO-ov popis svjetske baštine jest: Stari grad Dubrovnik, povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača, Nacionalni park Plitvička jezera, kompleks Eufrazijeve

bazilike u povijesnome središtu Poreča, povijesni grad Trogir, katedrala svetoga Jakova u Šibeniku, Starogradsko polje na otoku Hvaru, stećci (srednjovjekovni monolitni kameni spomenici), obrambeni sustavi Republike Venecije 16. i 17. st. u Zadru i Šibeniku te iskonske bukove šume Karpata i drugih regija Europe.

Budući da je nepokretna kulturna baština vezana za određeno mjesto ili područje, potrebno ju je digitalizirati. Pomoću digitalnih tehnologija posjetitelji mogu dobiti gotovo sve potrebne informacije o nepokretnoj baštini. Na taj se način posjetitelji mogu educirati, ali i potaknuti na posjet kulturnoj baštini.

3.2. Pokretna kulturna baština

Pokretna kulturna baština tijekom povijesti mogla je mijenjati vlasnike, a samim time i mjesto na kojemu se nalazi. Ona se odnosi na djela raznih vrsta umjetnosti kao što su likovna umjetnost (razne slike ili fotografije), književna umjetnost (knjige, rukopisi) i mnoge druge umjetnosti čija se djela mogu prenositi. Samim time, javlja se mogući problem jer se razne umjetnine nalaze u privatnome vlasništvu, pa saznanja o njihovu postojanju i povijesti ovise o vlasnicima.

Baštinjena kulturna dobra se nalaze u muzejima, galerijama, arhivima, knjižnicama, kazalištima, privatnim prostorima i zbirkama, vjerskim prostorima raznih konfesija i zbirkama, u raznovrsnim udrugama i javnim prostorima, a obuhvaćaju djela likovnih i primijenjenih umjetnosti, arhivsku građu, numizmatiku, prirodoslovnu građu, glazbene instrumente, raznovrsne arhivalije, rukopise na pergameni i papiru, inkunabule, stare i rijetke knjige, grafike, kazališne rekvizite i kostime, raznovrsne predmete izrađene od različitih materijala za opremanje urbanih i ruralnih interijera te javnih prostora (Domijan Pavičić, 2022: 96).

Pokretna je baština također najčešći predmet muzealizacije. Muzealizacija je proces sabiranja, čuvanja i izlaganja predmeta u zbirkama iz različitih razloga, a sami predmeti variraju od vremena do vremena, od mjesta do mjesta i od društva do društva (Maroević, 2005.).

U današnje vrijeme raste nezakonit promet umjetninama koji ugrožava svjetsku kulturnu baštinu. Osim krađa i uništavanja, česta su i krivotvorenja umjetnina. Nezakonita trgovina jedan je od razloga zašto je važno očuvati baštinu, a u Republici Hrvatskoj za tu su zaštitu zaduženi: Ministarstvo kulture Republike

Hrvatske, Muzejski dokumentacijski centar, Sustav muzeja Republike Hrvatske, Hrvatski državni arhiv, Nacionalna sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Iako se činilo kao daleka prošlost, pokretna je baština najranjivija skupina i danas. U vrijeme tehnološkoga razvoja lako je krivotvoriti neko djelo, a original preprodati u privatne zbirke. Zbog toga smatram da je vrlo važno očuvati umjetnine koje se nalaze u muzejima, arhivima, galerijama i slično. Postoje razni programi zaštite baštine koji omogućuju restauracije i očuvanje umjetnina, ali i financijsku potporu. Iz raznih povijesnih zapisa možemo saznati koliko su u ratovima i osvajanjima određene sile krale druge kulture. Na nama je da u današnje vrijeme spriječimo taj proces te očuvamo i svjetsku kulturnu baštinu, ali i vlastiti kulturni identitet.

3.3. Nematerijalna kulturna baština

Nematerijalna kulturna baština obuhvaća vještine, izvedbe, izričaje, znanja, umijeća, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i povezane kulturne prostore koje zajednice, skupine i pojedinci prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine. Prenosi se iz naraštaja u naraštaj. Zajednice je stalno iznova stvaraju kao odgovor na svoje okruženje, međusobno djelovanje s prirodom i poviješću, a pruža im osjećaj identiteta, ponosa i kontinuiteta te tako promiču poštovanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti. U obzir se uzima nematerijalna kulturna baština koja je u skladu s međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima, potrebama uzajamnog poštovanja među zajednicama, skupinama i pojedincima te održivim razvojem (Zebec, 2022: 103).

Nematerijalna kulturna dobra Republike Hrvatske koja su upisana na UNESCO-ov reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva jesu: čipkarstvo u Hrvatskoj, dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskoga primorja, Festa sv. Vlaha, zaštitnika Dubrovnika, Godišnji proljetni ophod Kraljice iz Gorjana, Godišnji pokladni ophod zvončari s područja Kastavštine, Procesija za križen na otoku Hvaru, umijeće izrade drvenih tradicionalnih dječjih igračaka s područja Hrvatskoga zagorja, Sinjska alka, medicarski obrt na području Sjeverne Hrvatske, bećarac s područja Slavonije, Baranje i Srijema, nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore, klapsko pjevanje, mediteranska prehrana na Jadranu, njegovoj obali, otocima i diljem

zaleđa, međimurska popevka, suhozidine, umijeće sokolarenja, Tripundanske svečanosti i kolo sv. Tripuna, tradicija uzgoja lipicanaca.

Očuvanje nematerijalne kulturne baštine ima veliki potencijal u promicanju kulturne raznolikosti. Važna je i međuresorna suradnja između Ministarstva kulture te Ministarstva znanosti i obrazovanja, ali i Ministarstva turizma i regionalnoga razvoja jer je vidljivo da potencijal nematerijalne kulturne baštine nije dovoljno iskorišten u turizmu, ali i u gospodarstvu (Zebec, 2022.).

Promicanje nematerijalne kulturne baštine može se promovirati raznim videouradcima na društvenim mrežama. Osim edukativnih videa, postoji mogućnost promocije i raznim radionicama, na primjer, izrada drvenih igračaka, čipkarstvo ili pak uključivanje posjetitelja u klapsko pjevanje.

4. KULTURNA BAŠTINA GRADA VALPOVA – NEKADA I DANAS

Povijest grada Valpova bila je duga i dinamična, što je ostavilo značaj na cijelome području. Najpoznatija znamenitost jesu Dvorac Prandau-Normann i perivoj koji ga okružuje, ali osim dvorca, valpovačku baštinu obogaćuje još nekoliko znamenitosti kao što su: srednjovjekovna kula, Muzej Valpovštine, hotel Fortuna, Konjušnice ergele Valpovo, Prandauovo kazalište, Pučka škola, Pivovara Valpovo, Centar za kulturu Matija Petar Katančić.

4.1. Dvorac i perivoj

Dvorac Prandau-Normann sastoji se od nekoliko cjelina: pročelna palača, srednjovjekovna kula, kapelica svetoga Trojstva i bočna krila. Izgled kakav ima danas dobio je u 18.st. nadogradnjom srednjovjekovne utvrde. Specifičan je i po tome što nikada nije prestao biti tvrđavom niti je ikada postao samo dvorac. Za muzej se može reći da je pravi muzej na otvorenome (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr.-dvorac-i-perivoj).

Perivoj s dvorcem čini neodvojivu cjelinu. Početkom 19. st. preoblikovan je u pejzažni perivoj koji se prostire na oko 25 ha. Perivoj je jedinstveni spomenik barokne parkovne arhitekture u Hrvatskoj zbog svojega zvjezdastog baroknog predloška. Također je proglašen hortikulturnim spomenikom prirodne i vrtne arhitekture (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr.-dvorac-i-perivoj).

Slika 2. Zračni prikaz dvorca Prandau-Normann i perivoja koji ga okružuje

Izvor: <https://tz.valpovo.hr/galerija-slika/>, [pristup: 6. 8. 2023.]

4.2. Srednjovjekovna kula

Srednjovjekovna kula jest najstariji i spomenički najvrjedniji dio dvorca. Iako je prošlo šest stoljeća od njezine gradnje, obrambena kula gotovo je netaknuta i sačuvana. Zidana je opekom, a zidovi su debljine više od dva metra. Vanjska je površina kule zatvorena, dok s unutrašnje strane ima tek poneki prozor i vrata. Sastoji se od dvaju katova i terase do koje se dolazi spiralnim stubištem. Na starim se nacrtima na terasi vidi krov, ali u obliku u kakvome se kula danas nalazi nema krova. Golema kula nekadašnje utvrde, zajedno s bedemima, zbog očuvanosti, bogatstva obrade arhitektonskih detalja i kasnogotičkih klesarskih znakova, pripada najvrjednijim spomenicima profane srednjovjekovne arhitekture kontinentalne Hrvatske (Turistička zajednica grada Valpova, [tz.valpovo.hr.-srednjovjekovna-kula](https://tz.valpovo.hr/-srednjovjekovna-kula)).

Slika 3. Srednjovjekovna kula

Izvor: Efekt media, <https://tz.valpovo.hr/galerija-slika/>, [pristup: 6. 8. 2023.]

4.3. Muzej Valpovštine

Muzej je smješten unutar dvorca, a osnovan je 1959. od strane Društva prijatelja starina Valpovo. Sastav muzeja prostire se na jedanaest prostorija, a sastoji se od više od 10 000 inventarnih jedinica. Zaljubljenici u povijest Valpovštine, većinom amateri, postavili su povijesnu, arheološku, lovačku, etnografsku, zoološko-geološku, vatrogasnu, zanatsku te zbirku zanatstva i umjetničkoga obrta. U poslijeratnome dobu muzej nije radio, ali je 2006. ponovno zaposlen kustos te je time započela i revizija muzejske građe (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr.-muzej-valpovštine).

Posjetitelji muzeja, uz stručno vodstvo, mogu uživati u razgledavanju izložbi plemićke obitelji, u šetnji slikovitim unutrašnjim dvorištem dvorca, uspinjanju do vrha srednjovjekovne kule koja pruža pogled na Valpovo i okolicu, obilasku opkopa i baroknoga perivoja, razgledavanju pomoćnih prostorija dvorca te mogu poslušati povijesne orgulje koje se nalaze u kapelici dvorca (Hrvatski muzeji i zbirke online, hmv.mdc.hr.).

Muzej Valpovštine svoje zbirke drži u koraku s vremenom pomoću digitalizacije raznih sadržaja. Neke od zbirki Muzeja Valpovštine mogu se pronaći na mrežnim stranicama Muzejskoga dokumentacijskog centra.

Muzej svoje postave svake godine otvara javnosti sudjelujući u *Noći muzeja*. U programu iz 2023., muzej je svoja vrata posjetiteljima otvorio 18:00 – 01:00. U sklopu manifestacije posjetitelji su, osim stalne izložbe, mogli vidjeti i izložbe *Darko Sutarić-otac Valpovo*, *Geološka zbirka, 107. brigada* te virtualnu izložbu na *facebookovoj* stranici muzeja pod nazivom *Muzeji su važni*. Najmlađi posjetitelji muzeja mogli su sudjelovati u likovnoj radionici čiji je cilj bio obogatiti znanje djece o povijesti Valpova (Grad Valpovo, valpovo.hr.-noc-muzeja).

4.4. Hotel Fortuna

Osnovan od strane baruna Josipa Prandaua 1807., valpovački hotel Fortuna jedan je od najstarijih sačuvanih svratišta u sjeveroistočnoj Hrvatskoj i među četirima najstarijim zgradama u Valpovu. Ulično pročelje karakterizira niz prozora, kolni ulazi i fasadni ukrasi. Iako je danas u lošem stanju, zgrada hotela Fortuna pola je života bila središte kulturnih zbivanja u Valpovu. Tu su osnovane kulturne udruge HPD Katančić i Hrvatska čitaonica te je održana prva kino-predstava još u 19. stoljeću, svega pet godina nakon prve svjetske kino-predstave u Parizu.

Slika 4. Hotel Fortuna u prošlosti

Izvor: <https://tz.valpovo.hr/hotel-fortuna/> , [pristup: 6. 8. 2023.]

4.5. Konjušnice ergele Valpovo

Ergela je osnovana 1810. od strane baruna Josipa Prandaua. Konjušnice su izgrađene u današnjoj Reljkovićevoj ulici, uz valpovački perivoj. Nije poznato je li konjušnica osnovana u prenamijenjenoj zgradi dvorca ili se radi o novogradnji. U Valpovu je 1885. zabilježena pastuharna i 87 konja za uzgoj, za koje se brinuo jedan pastuhar. Uz ergelu je djelovala i škola jahanja, a od 1918. ergelom i uzgojem upravljao je Karlo von Vest, konjanički satnik u miru (Turistička zajednica gada Valpova, tz.valpovo.hr.-konjušnice-ergele-valpovo).

Slika 5. Konjušnice ergele Valpovo

Izvor: <https://valpovo.hr/o-valpovu/znamenitosti/konjusnice-ergele-valpovo/>,

[pristup: 19. 9. 2023.]

4.6. Prandauovo kazalište

Prandauovo kazalište jest najstarija sačuvana kazališna zgrada u kontinentalnoj Hrvatskoj, osnovana 1809. Barun Josip Prandau, koji ga je dao izgraditi, dio je života proveo u Beču, pa je iz ljubavi prema kazalištu odlučio osnovati jedno i u Valpovu. Kazalište je osnovano pokraj konjušnice, ali to nije bio nikakav nedostatak. Ulaz u kazalište i staje nalazi se s ulične stane i zbog toga je pristup kazalištu bio jednostavan. Kazališni život u Valpovu postojao je u prostorijama dvorca, ali otvaranje kazališnoga prostora omogućilo je organizaciju većega broja kazališnih predstava i koncerata. (Perči, 2015). Točna veličina gledališta nije poznata, ali se procjenjuje da je unutar moglo stati oko sto osoba.

4.7. Pučka škola

Pučka škola osnovana je sredinom 19. stoljeća i jedna je od najstarijih zgrada u Valpovu. Izvorno se sastojala od dviju učionica i stana za učitelja te pomoćnih prostorija. Šezdesetih godina prošloga stoljeća zgrada je pretvorena u vijećnicu i središte mjesne zajednice. U prizemlju je osnovana i Radio postaja Valpovo (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr.-pucka-skola).

4.8. Pivovara Valpovo

Antun Petar Prandau izgradio je pivovaru saznajući o velikome broju vojnika u Osijeku, podrijetlom iz Češke i Bavorske, koji su gradili Tvrđu i bili veliki potrošači piva. Pivovara je izgrađena u strogome središtu Valpova, uz Karašicu, (danas je tu Centar kulture) nadomak vlastelinskome dvoru. Prvi je majstor pivar Johann Fehr zaposlen 1. siječnja 1724. s pravom pivarenja, držanja krčma i mesarskih klupa. Zatvorena je zbog znatnoga smanjenja vojske u Tvrđi, a time i potrošnje, nakon otprilike 150 godina proizvodnje (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr.-pivovara-valpovo).

4.9. Centar za kulturu Matija Petar Katančić

Uz dvorac Prandau-Normann, Centar za kulturu Matija Petar Katančić središte je kulturno-društvenih događanja u Valpovu. Smješten je u najužemu centru grada, a svečano je otvoren 27. listopada 2011. Iako je svoja vrata otvorio prije samo 12 godina, Centar za kulturu jest najnoviji, ali i najpoznatiji objekt kulturne baštine. Unutar Centra nalazi se višenamjenska dvorana s kapacitetom 339 sjedećih mjesta s pozornicom. U njoj se prikazuju najnovije kino-predstave, *stand up* komedije, kazališne predstave, ali i razni koncerti, izložbe i smotre kulturnih sadržaja. Zbog raznovrsnih sadržaja koje nudi, Centar za kulturu prikazuje i uči posjetitelje o povijesnim i kulturnim sadržajima, ali i o najnovijim trendovima na području filmske, kazališne i glazbene umjetnosti.

U sklopu Centra za kulturu također djeluju i Turistička zajednica grada Valpova, HKUD „Valpovo 1905.“, Hrvatsko pjevačko društvo Matija Petar Katančić Valpovo, Šahovski klub te glazbena škola (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr/-centar-za-kulturu-matija-petar-katancic).

Slika 6. Centar za kulturu Matija Petar Katančić
Izvor: Zlatko Gregurić, <https://tz.valpovo.hr/centar-kulture-matija-petar-katancic-valpovo/>, [pristup: 7. 8. 2023.]

5. TURIZAM

Mnogi stručnjaci turizam definiraju na različite načine, pa je zbog toga teško odlučiti koja je definicija najbolja. U današnje vrijeme većina se definicija temelji na složenosti, aktivnostima i interdisciplinarnosti turizma. Iz toga proizlazi univerzalna definicija koja obuhvaća sve kategorije. Jedna od njih jest: *Turizam je skup gospodarskih djelatnosti s obilježjima složenosti strukture, sezonalnosti poslovanja, neproizvodnosti rada te specifičnosti tržišta u težnji ostvarenja turističkog doživljaja stvarajući pritom brojne direktne i indirektne, primarne i sekundarne utjecaje. Turizam je i kompleksan i složen fenomen jer je suvremeni turist željan različitih novih doživljaja te je granice istih, tj. očekivanja realizacije teško utvrditi (javlja se jaz očekivanog i ostvarenoga)* (Grnižić, 2019:19).

Grnižić tumači da je važno razlikovati i osnovne pojmove koji se javljaju, a to su turist, izletnik, putnik, posjetitelj. Putnik je osoba koja putuje zbog ekonomskih razloga i ostvaruje prihode u drugoj zemlji. Iz toga proizlazi da svaki putnik ne mora biti i turist. Posjetitelji i izletnici ubrajaju se u turiste, a razlikuju se samo po vremenskom okviru putovanja. Izletnici u turističkoj destinaciji borave manje od 24 sata, dok posjetitelji borave duže od 24 sata.

Neki od mogućih motiva putovanja jesu fizički, kulturni (potreba za samopotvrđivanjem), interpersonalni (upoznavanje novih ljudi i kultura), statusni (potreba za dokazivanjem i pripadanjem). Iz toga je jasna povezanost motiva s ljudskim potrebama. Ljudi, osim zbog subjektivnih motiva, putuju i zbog povećanja slobodnog vremena te poimanja uloge odmora koji postaje sve važniji jer predstavlja bijeg od svakodnevice (Grnižić, 2019.).

5.1. Kulturna baština u turizmu

Turizam već dugo sve više raste i razvija se u svim vidovima. Turističkih je destinacija sve više jer je potreba turista za novim mjestima i aktivnostima sve jača. Budući da se svakodnevno javljaju nove destinacije, stare destinacije primorane su razviti nove, zanimljivije i raznovrsnije turističke proizvode, posebno kulturno-turističke kako bi ostale konkurentne na globalnome turističkom tržištu (Karamehmedović, 2021.).

6. ULOGA TURISTIČKIH ZAJEDNICA U RAZVOJU TURISTIČKE PONUDE

Prema Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskoga turizma iz 2008., Članak 4 definira turističke zajednice kao *organizacije koje djeluju po načelu destinacijskog menadžmenta, a osnivaju se radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom za koju su osnovane* (Narodne novine, narodnenovine.nn.hr.).

Kako bi destinacija bila turistički atraktivna, turističke zajednice moraju dobro prepoznati svoje resurse i pretvoriti ih u turističku atrakciju. Atrakcije i manifestacije također treba dobro promovirati, što će doprinijeti većemu dolasku posjetitelja.

Za Turističku zajednicu grada Valpova može se reći da na inovativne načine pokušava privući posjetitelje u svoj grad. Budući da je grad Valpovo bogat kulturnom baštinom i da je dvorac Prandau-Normann dobro mjesto za održavanje manifestacija, u gradu se u proteklih nekoliko godina pojavilo nekoliko novih manifestacija. Iako su poznati po festivalu *Ljeto valpovačko*, organizacijom novih festivala, koji se temelje na raznim kreativnim aktivnostima i bogatom glazbenom ponudom, grad je uspio privući i mlađe generacije. Neki od festivala bit će opisani u nastavku rada, a s obzirom na to da se organiziraju već nekoliko godina zaredom, dokazuju da je ideja i organizacija aktivnosti uspješna.

7. MANIFESTACIJE GRADA VALPOVA

Valpovo svoju kulturnu baštinu promiče raznim manifestacijama koje se odvijaju unutar starih prostora grada ili na otvorenome. Neke od najpoznatijih manifestacija koje se održavaju jesu *Ljeto valpovačko*, *Festival vina i sira*, *Reunited festival*, *Greenroom festival*, *Craft beer festival*, koje će biti predstavljene u nastavku rada.

7.1. *Ljeto valpovačko*

Ljeto valpovačko najstarija je i najznačajnija smotra amaterskoga kulturnog stvaralaštva ne samo u Valpovu, Slavoniji ili Republici Hrvatskoj, nego i diljem svijeta. Već više od 50 godina ta smotra potiče na očuvanje tradicijske kulture Valpovštine. *Ljeto valpovačko* održava se nekoliko dana, a program se sastoji od raznih izložba, koncerata, kreativnih radionica i slično. Posljednji dan festivala posjetitelji mogu uživati u povorci koja vodi u prostore dvorca, a predvode je razni KUD-ovi koji nose tradicionalne nošnje svojih prostora. Smotra posjetitelje podsjeća na stare tradicije te na tradicionalnu odjeću koja je često u drugome planu turističkih ponuda.

Slika 7. Smotra Ljeto Valpovačko u dvorišnome prostoru dvorca Prandau- Normann
Izvor: <https://tz.valpovo.hr/ljeto-valpovacko/> , [pristup: 9. 8. 2023.]

7.2. Festival vina i sira

Navedeni festival svojim posjetiteljima želi predstaviti proizvode lokalnih i regionalnih sirara i vinara. Festival se održava unutar dvorišnoga prostora dvorca, a uz glazbeni program posjetitelji mogu degustirati i kupiti proizvode koji se promoviraju. Godine 2023. festival je održan četvrti put, a osim bogate gastronomske ponude, posebno se istaknuo i kulinarski *show* pod vodstvom Tomice Đukića. To je prikaz dobrog načina spajanja kulturne baštine te promidžbe lokalne gastronomije.

Slika 8. Festival vina i sira

Izvor: <https://tz.valpovo.hr/festival-sira-i-vina/>, [pristup: 9. 8. 2023.]

7.3. Reunited festival

Taj dvodnevni glazbeni festival održava se u perivoju dvorca, u dvorišnome prostoru i u samim prostorijama dvorca. Posjetiteljima se nudi razni glazbeni sadržaj koji okuplja glazbenike hrvatske *hip-hop*, *dub* i elektronske glazbene scene. Osim glazbenoga programa održavaju se i razne edukativne radionice i izložbe. Taj festival omogućuje zabavu posjetiteljima raznih dobnih skupina, ali najviše se okuplja mlađa populacija. Festival je osigurao povratak mlađih generacija na područje dvorca iz godine u godinu jer se festival održava već nekoliko godina zaredom i broji sve veću posjećenost.

7.4. Greenroom festival

Greenroom festival dvodnevni je glazbeni festival koji okuplja zaljubljenike u sport, glazbu i kulturu, a čija jedinstvena lokacija (dvorac Prandau-Normann) iz godine u godinu privlači sve veći broj posjetitelja (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr.-greenroom-festival). Organizator festivala jest *Udruga greenRoom*, a osim noćnoga glazbenog programa, posjetiteljima nude i bogat program tijekom dana. Program se zasniva na sportskim događajima poput *Extreme Run utrke* ili odbojkaškoga natjecanja *Green Volleyball*. Na taj su način uspješno privukli posjetitelje raznih dobnih skupina tijekom cijeloga dana u prostore dvorca i povezali kulturnu baštinu ne samo s glazbenom umjetnošću, nego i sa sportom te noćnim životom.

Slika 9. Greenroom festival

Izvor: <https://tz.valpovo.hr/greenroom-festival/>, [pristup: 9. 8. 2023.]

7.5. Craft beer festival

Craft beer festival jest jednodnevna manifestacija koja potiče promociju *craft* piva u Hrvatskoj. U manifestaciju se uključuju lokalne i regionalne *craft* pivovare uz kvalitetnu gastronomsku i glazbenu ponudu. Osim degustacije raznih vrsta piva, posjetitelji mogu osvojiti i razne nagrade. Simbolične pehare osvajaju oni koji najbrže istrče jednu milju i popiju četiri različite vrste piva. Osim trčanja, dobivaju se nagrade i za najbrže „eksere“ čaše piva. Festival privlači pretežito mlađe skupine posjetitelja, ali upravo to valpovačku turističku ponudu čini posebnom. Rijetko tko može reći da je uživao u glazbi i *craft* pivima unutar dvorišnoga prostora jedne kulturne znamenitosti. To je prednost koja će zasigurno privući velik broj mladih posjetitelja.

Slika 10. Program Craft beer festivala 2019. godine
Izvor: <https://tz.valpovo.hr/craft-beer-festival/>, [pristup: 9. 8.2023.]

8. KULTURNA BAŠTINA I VIRTUALNA STVARNOST

Sve više turističkih destinacija svoju ponudu temelji na kulturnoj baštini. U današnje vrijeme brzih promjena u trendovima i potrebama turista, turistička mjesta na kreativan način posjetiteljima moraju ponuditi nešto novo i zanimljivo. Tako se kreiraju novi turistički i kulturni proizvodi, ukupna turistička ponuda oplemenjuje se i razvija, a destinacija teži kvaliteti ukupne ponude, tj. destinacijskoga proizvoda (Karamehmedović, 2021.).

Razvoj novih medija omogućuje turističkim destinacijama da svoje kulturne proizvode posjetiteljima približe na još učinkovitiji način. Primjer je toga i primjena virtualne stvarnosti u turizmu. *Proširena stvarnost se koristi kao pomoć turističkim organizacijama i profesionalcima da dođu do šire publike služeći kao tehnologija isporuke privlačnih multimedijских sadržaja i mobilnih aplikacija, prilagođenih različitim razinama znanja* (Rončević, Gregorić, Horvat, 2019: 146.-157.). Pomoću virtualne stvarnosti posjetitelji mogu dobiti uvid u prošlost vjernim prikazima povijesnih građevina u njihovo zlatno doba, ali i prikaz svakodnevnoga života ljudi određene povijesne epohe. U sljedećemu će se poglavlju opisati novi valpovački festival *Katančićevi dani* u sklopu kojega se održava i *Matija fest*, dječji festival koji spaja virtualnu stvarnost s kulturnom baštinom grada Valpova.

9.1. *Katančićevi dani i Matija fest*

Koliko virtualna stvarnost može biti korisna u edukaciji drugih i u razvoju turističke ponude vidljivo je i iz primjera novootvorenoga Edukacijsko-interpretacijskoga centra u Valpovu. U sklopu projekta *Priča o kulturnoj ostavštini Matije Petra Katančića*, grad Valpovo omogućio je rekonstrukciju trga i obnovu župne crkve, ali i novouređeni Edukacijsko-interpretacijski centar koji je smješten u staroj gradskoj vijećnici. Uslijed toga, proširila se i manifestacija pod nazivom *Katančićevi dani*. To je kulturno-znanstvena manifestacija koja obuhvaća stručne radionice i predavanja o Matiji Petru Katančiću i tematici kojom se Katančić bavio. Glavni su ciljevi radionica prikupljanje, digitaliziranje i prevođenje povijesne građe toga osebujnog Valpovčanina. U sklopu *Katančićevih dana*,

održava se sajam knjiga, promocije knjiga i književne večeri uz koncerte klasične glazbe (Turistička zajednica grada Valpova, tz.valpovo.hr.-matijafest).

Matija fest novi je dodatak *Katančićevim danima*. To je dječji festival znanja i igre koji je dio spomenutoga projekta i novootvorenoga Edukacijsko-informacijskoga centra. Djeca su u sklopu festivala mogla poslušati Katančićeve pjesme, sudjelovati u radionici i prezentaciji 3D printanja valpovačkoga dvorca te likovnim radionicama. Likovne radionice upoznavale su djecu s prošlošću Valpova pomoću starih razglednica. Festival je upotpunila i arheološka radionica na kojoj su se djeca mogla upoznati s arheološkim predmetima iz Muzeja Valpovštine te ih izrađivati od gline. Učenicima je također predstavljena VR aplikacija *Katančićev vremeplov* koju je izradila tvrtka *Spectre* iz Valpova. Učenici su pomoću VR naočala proputovali poviješću Valpova od srednjega vijeka do 18. stoljeća (Grad Valpovo, valpovo.hr.-matijafest).

Slika 11. Matija fest festival i VR radionica
Izvor: Mihaela Tadić, <https://tz.valpovo.hr/2023/05/29/odrzan-matijafest-2023/>,
[pristup: 10 .8. 2023.]

9. ZAKLJUČAK

Turizam se u današnje vrijeme susreće s mnogim izazovima koji su izazvani sve bržim promjenama s obzirom na želje i potrebe turista. Razvojem novih medija sve se odvija i *online* i uživo te posjetitelji na vrijeme žele saznati što se, gdje i kada događa. Također je važno kulturnu baštinu ponovno predstaviti što zanimljivijom novim idejama i sadržajima. Za područja koja nemaju bogatu kulturnu povijest to može biti izazov, ali grad Valpovo raspolaže mnogim mogućnostima.

Koliko je kultura baština važna za turističku ponudu, Valpovo pokazuje iskorištavanjem svojih povijesnih građevina. U radu je opisana sva kulturna baština Valpova, ali se najviše ističu Dvorac Prandau-Normann s perivojem i Centar za kulturu Matija Petar Katančić. Oni zajedno čine važan dio gradske povijesti i baš ih to čini zanimljivim i jedinstvenim za održavanje manifestacija. Festivalima moderne glazbe i raznim radionicama koje se održavaju u dvorcu, posjetiteljima se nudi povijesni ambijent uz glazbu koju vole. Posebnost povezivanja kulturnoga identiteta grada s današnjim načinom života gradu Valpovu daje prednost u odnosu na neke druge turističke destinacije. Spomenuta važnost turističkih zajednica glavni je čimbenik dobre ponude. Turistička zajednica grada Valpova uspješno je uvidjela mogućnosti koje im nude kulturni resursi te ih je pretvorila u kulturne turističke proizvode.

Obnova svih prostora kulturne baštine još je u procesu, ali prijavama na projekte moći će se ponovno oživjeti i ostali gradski prostori koji mogu još više obogatiti Valpovo kao kulturnu i turističku destinaciju. Grad svoju turističku ponudu širi na sve više generacija, od dječjih festivala kao što je *Matija fest*, pa sve do *Greenroom* i *Reunited festivala* koji su karakteristični za mlađe generacije, a *Festival vina i sira* privlači posjetitelje zrelije životne dobi. Svojom raznolikom ponudom, koja raste iz godine u godinu, Valpovo sa sigurnošću promiče svoj imidž te se čvrsto postavlja na turističku kartu kontinentalne Hrvatske.

10. LITERATURA

- 1) Belamarić, J. (2022), *Pregled kulturnih razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj: Nepokretna kulturna baština*, [online] Zagreb, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
- 2) Domijan Pavičić, L. (2022), *Pregled kulturnih razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj: Pokretna kulturna baština*, [online] Zagreb, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
- 3) Grad Valpovo (2023), *Matija fest - festival znanja i igre* Dostupno na: <https://valpovo.hr/events/matijafest-festival-znanja-i-igre-26-27-svibnja-2023-edukacijsko-interpretacijski-centar-matija-petar-katancic-trg-kralja-tomislava-valpovo/>, [pristup: 10. 8.2023.]
- 4) Grad Valpovo (2023), *Noć muzeja*, Dostupno na: <https://valpovo.hr/events/noc-muzej-2023-godine-u-muzeju-valpovstine/>, [pristup: 19. 9. 2023.]
- 5) Grnižić, J. (2019) *UVOD U TURIZAM - povijest, razvoj, perspektive*. [online]. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:904523>, [pristup: 7. 8. 2023.]
- 6) Karamehmedovic, D. (2021), *KULTURNA BAŠTINA KAO SASTAVNICA MARKETINGA DESTINACIJE*. [online]
Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/367453060_KULTURNA_BASTINA_KAO_SASTAVNICA_MARKETINGA_DESTINACIJE_Cultural_heritage_as_the_component_of_the_destination_marketing [pristup: 8. 8. 2023.]
- 7) Maroević, I. (2005). *Razine muzealizacije vezane uz kulturnu baštinu, Informatica museologica*, 36(3-4), str. 44-49. [online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/139647>, [pristup: 19. 9. 2023.]
- 8) Muzejski dokumentacijski centar, *Hrvatski muzeji i zbirke online*, Dostupno na: <https://hvm.mdc.hr/muzej-valpovstine,510:VLP/hr/info/>, [pristup: 19. 9. 2023.]
- 9) Narodne novine, *Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma*, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_05_52_990.html, [pristup: 8. 8. 2023.]

- 10) Perči, Lj. (2015.) *Anali: Kazalište na majuru. Valpovačka kazališna baština u prvoj polovici 19. stoljeća*, [online] Zagreb – Osijek, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
- 11) Rončević, A., Gregorić, M., i Horvat, D.M. (2019). *'Primjena virtualne i proširene stvarnosti u promociji turističkih destinacija sjeverozapadne Hrvatske'*, *Podravina*, 18(36), str. 146-157. [online]
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/231673>, [pristup: 10. 8. 2023.]
- 12) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/o-gradu/>, [pristup: 5. 8. 2023.]
- 13) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/dvorac-i-perivoj-valpovo/>, [pristup: 6. 8. 2023.]
- 14) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/srednjovjekovna-kula/>, [pristup: 6. 8. 2023.]
- 15) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/muzej-valpovstine/>, [pristup: 6. 8.2023.]
- 16) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/pucka-skola/>, [pristup: 6. 8. 2023.]
- 17) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/pivovara-valpovo/>, [pristup: 7. 8. 2023.]
- 18) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/centar-kulture-matija-petar-katancic-valpovo/>, [pristup: 7. 8. 2023.]
- 19) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/greenroom-festival/>, [pristup: 9. 8. 2023.]
- 20) Turistička zajednica grada Valpova, <https://tz.valpovo.hr/katancicevi-dani/>, [pristup: 10. 8.2023.]
- 21) Zakon. Hr, *Ustav Republike Hrvatske*, <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>, [pristup: 6. 8. 2023.]
- 22) Zakon.hr, *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*, <https://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara>, [pristup: 5. 8. 2023.]
- 23) Zebec T. (2022), *Pregled kulturnih razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj, Nematerijalna kulturna baština*, [online] Zagreb, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

PRILOZI

Slika 1: Stara razglednica grada Valpova

Slika 2: Zračni prikaz dvorca Prandau- Normann i perivoja koji ga okružuje

Slika 3: Srednjovjekovna kula

Slika 4: Hotel Fortuna u prošlosti

Slika 5: Konjušnice ergele Valpovo

Slika 6: Centar za kulturu Matija Petar Katančić

Slika 7: Smotra *Ljeto valpovačko* u dvorišnome prostoru dvorca Prandau-Normann

Slika 8: *Festival vina i sira*

Slika 9: *Greenroom festival*

Slika 10: *Craft beer festival* 2019.

Slika 11. *Matija fest festival* i VR radionica